

อาสาศัมครกับสิ่งแวดล้อม : จิตอาสาสร้างการเปลี่ยนแปลงเพื่ออนาคตสีเขียว
งานประชุมระดับชาติด้านการอาสาศัมคร ครั้งที่ 1 วันที่ 7 พค. 58 เวลา 15.15 – 16.45 น.
ณ ห้องประชุม 2-1 ชั้น 2 อาคารเอนกประสงค์ (อาคาร 10) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

องค์กรรับผิดชอบ: Greenpeace, มูลนิธิสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (FEED)

รายชื่อวิทยากรและผู้ดำเนินรายการ:

มูลนิธิสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (FEED)

1. นายธีรยุทธ ลอพอพันธ์พล
2. นางสาวจรัญพร เลิศสกุล
3. นายวรัต อรุณรักษ์รัตนะ
4. นายไกรสร ไทยแสนทา
5. นางสาวกมลทิพย์ คำนึ่ง

Greenpeace

1. สุรจนา กาญจนไพโรจน์
2. พนิดา คงสุข
3. วชิรพล แดงสุภา

ดำเนินรายการ

1. เหมือนดาว คงวรรณรัตน์
2. ภูซังค์ แซ่เซ้า

รูปแบบในการดำเนินการประชุม

- กิจกรรมต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมด้วยบทเพลงธรรมชาติ เพลงโลกสวยด้วยมือเรา และเพลงไม่ต่างกัน โดยคุณธีรยุทธ ลอพอพันธ์พล : รองผู้อำนวยการฝ่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา มูลนิธิสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

- บรรยายเรื่องสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน แลกเปลี่ยนพื้นฐานความรู้และความเข้าใจร่วมกัน ได้แก่ประเด็น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ความหมายของอาสาสมัครเพื่อสิ่งแวดล้อม และการสร้างการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นต้น โดยคุณสุรจรา กาญจนไพโรจน์ : ผู้จัดการฝ่ายขับเคลื่อนพลังมวลชน กรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2 กลุ่ม โดยแบ่งครึ่งผู้เข้าร่วมการประชุมสลับกลุ่มการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก 2 หน่วยงานคือ Greenpeace, FEED
- รวมกลุ่มสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และตอบข้อคำถามจากผู้เข้าร่วมการประชุม

แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

สาระสำคัญที่เกิดขึ้น

ปัญหาสิ่งแวดล้อม

มลพิษทางน้ำ เช่น น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม น้ำมันรั่วไหลลงทะเล และมหาสมุทร การตัดไม้ทำลายป่า ส่งผลกระทบต่อทั้งสัตว์ป่า และมนุษย์ ปัญหาวิกฤตโลกร้อน ซึ่งเป็นผลกระทบจากการใช้พลังงานฟอสซิล ส่งผลกระทบให้เกิดภัยพิบัติต่างๆ ในปัจจุบัน วิกฤตปัญหาทางทะเล

อาสาเพื่อสิ่งแวดล้อม

คือ กิจกรรมที่ต้องอุทิศเวลาให้ โดยไม่มีผลตอบแทน เพื่อสิ่งแวดล้อม

คือ กิจกรรมที่ไม่มีค่าจ้างตอบแทน เพื่อสนับสนุนองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร

คือ กิจกรรมที่ไม่หวังผลกำไร เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยคน กลุ่ม หรือองค์กร

ทำประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน และเกิดประโยชน์ต่อตัวอาสาสมัครเอง โดยที่ไม่ได้รับค่าจ้างตอบแทน ไม่มีการบังคับ ตระหนัก และให้เคารพกับสิทธิความเป็นคน เพศ ความแตกต่างหลากหลายอาชีพ เปิดโอกาสสร้างความเท่าเทียม

การมีส่วนร่วมอาสาเพื่อสิ่งแวดล้อมในระดับต่างๆ

- เป็นผู้สังเกตการณ์ เช่น ดูข่าว ฟังการสนทนาของกลุ่มเพื่อน
- ติดตาม เช่น กดไลค์ ตามประเด็นข่าว สัมผัสสมาชิก
- เข้าไปมีส่วนร่วม เช่น ร่วมกิจกรรมรณรงค์ ร่วมลงชื่อรณรงค์ออนไลน์
- เป็นปากเป็นเสียง แสดงความคิดเห็น เผยแพร่ออกไป แชร์ต่อ บอกเพื่อน ถกเถียง
- การรู้สึกเป็นเจ้าของ เช่น ได้รับความมอบหมายให้ไปทำกิจกรรม ทุ่มเทพลงเวลา สนับสนุนทางการเงิน
- การเป็นผู้นำ คือ พุดแทนสิ่งแวดล้อม สร้างงานรณรงค์เอง ยกประเด็นปัญหา ลงมือทำ และชักชวนผู้อื่น

สร้างการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร จากการเป็นอาสาเพื่อสิ่งแวดล้อม

- ตัวอาสามีความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจ เพื่อพัฒนาตัวเอง
- การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม
- ผลักดันในระดับนโยบาย

ความท้าทายในการเป็นอาสา

- เวลา เนื่องจากทุกคนมีภาระหน้าที่
- เพศ และกลุ่มอื่น อาจจะมีอคติต่อบางกลุ่มโดยไม่ตั้งใจ เช่น บางกิจกรรมไม่เหมาะกับผู้หญิง
- การให้ข้อมูลในการทำกิจกรรมอย่างเหมาะสม

กิจกรรมกลุ่มย่อย

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จากอาสาสมัครกรีนพีซ

มาทำงานอาสาสมัครได้อย่างไร

พีชวัลย์ : ทำงานอาสาสมัครมาเกือบสิบปีแล้ว กิจกรรมแรกของกรีนพีซ คือ การขัดขวางการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ เข้าไปเป็นประจักษ์พยานในที่เกิดเหตุ ครั้งแรกที่ผมเข้าร่วมคือ เมื่อครั้งที่เรือเรนโบว์วอร์ริเออร์มา และมีกรีนพีซมาจัดงานที่เกาะเต่า ได้ช่วยสอนดำน้ำให้พนักงานกรีนพีซ และช่วยทำงานเอกสาร

พีปุก: ตอนนั้นเป็นนักข่าววิทยุ และได้เห็นการทำกิจกรรมครั้งแรกของกรีนพีซคือ การปั่นตึก เพื่อส่งข้อความรณรงค์ออกไป และเราเรียนสิ่งแวดล้อมด้วย จึงสนใจและสมัคร เมื่อปี 2543

พีชวัลย์: การขัดขวางการลงทุน คือ การ Divest เพื่อให้โครงการหยุดชะงัก พีปุกเป็นลูกเรือที่ได้เดินทางไปรอบโลก

พีปุก: ตอนนั้นเป็นกิจกรรมตั้งแคมป์ในป่าดงดิบ ไปอยู่กับชุมชน และช่วยพวกเขาปกป้องป่าที่อินโดนีเซีย ขัดขวางการตัดป่า ทำให้ครั้งนั้นยุโรปปฏิเสธการซื้อไม้จากปาปัวนิวกินี

พีชวัลย์: อาสาสมัครมีโอกาสได้ทำงานที่คนอื่นไม่สามารถหาโอกาสทำได้ เช่น การเดินทางไปทั่วโลกเหนือ ดูไม่น่าเชื่อว่าการเขว่นป่าปั่นตึกสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ แต่ทำได้จริงๆ ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ ตามแต่ความสามารถและความฝันของแต่ละคน เคยไปติดตามอุตสาหกรรมประมงที่ใช้แรงงานทาส ได้ไปเห็นความจริง และเล่าเรื่องให้ผู้คนที่ทราบต่อว่าเป็นอย่างไร

พีปุก: ตอนนั้นต้องฝึกขับเรือยาง จากที่เคยใช้ไม่เป็น จากนั้นเกิดแอคชั่นจริง คือ เอาเรือเล็กของเราไปขวางเรือใหญ่ที่ชนถ้ำเหลืองจีเอ็มโอเข้าไทย ประทับใจมากเพราะได้เพื่อนร่วมอุดมการณ์ ได้เห็นการทำงานของกรีนพีซจริง ได้เอาชนะความกลัวของตัวเอง เพราะเมื่อทำบ่อยครั้งจะรู้จังหวะ

- การเป็นอาสาสมัครของกรีนพีซ จะเป็นอาสาสมัครที่ต่อเนื่อง ทุกคนจะได้ฝึกฝนทักษะอยู่เสมอ เป็นการรวมตัวกันเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม
- สิ่งที่ตั้งใจให้อยู่กับกรีนพีซนาน คือการพัฒนาตนเอง ช่วงที่อาสาสมัครบูมมาก คือ ช่วงเกิดสึนามิ แต่เราเข้ามากรีนพีซก่อนหน้านั้น เราารู้สึกว่าเราได้เรียนรู้คนอื่น เคารพคนอื่นมากขึ้น ยิ่งเราทำมากขึ้น ก็จะได้เพิ่มขึ้นเอง
- อาสาสมัคร คือ ผู้ที่สมัครใจเข้ามาทำงาน

พีชวัลย์: การขัดขวางการทำลายสิ่งแวดล้อม การเป็นประจักษ์พยาน สามารถตีแผ่ ชะลอ การทำลายนั้นได้

ผู้ชักถาม: อยากทราบจุดมุ่งหวัง อยากเป็นอาสาสมัครถึงขั้นไหน

พีชวัลย์: เราสามารถมีส่วนร่วมในสร้างการเปลี่ยนแปลง เป็นการเสียสละที่อยากทำมากขึ้น ทำให้ดีขึ้น
เพิ่มระดับได้ คนเราเหมือนน้ำ เราต้องพยายามทำให้ไหลวน ไม่ใช่ไหลตามน้ำ

พีปุก: เป็นความคาดหวังว่าอยากปกป้องโลก แต่เติบโตขึ้นก็รู้ว่าพุงนี้อาจจะไม่มีสำหรับเรา จึงทำวันนี้
ให้ดีที่สุด โดยที่ไม่คาดหวังทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

คำถาม: คนนอกมองว่ากรีนพีซค่านแบบสุดโต่ง

พีชวัลย์: กิจกรรมแต่ละอย่าง ถ้าเราคิดว่าเกินกำลัง ก็สามารถปฏิเสธได้ เพราะบางกิจกรรมก็เสี่ยงชีวิต

พีปุก: อาจจะบอกไม่หมดกับคนทางบ้านว่าไปทำอะไร แต่เรามีการติดต่อสื่อสารถึงกัน ถ้าจะมี
อันตรายเราจะยกเลิกกิจกรรมนั้น เพื่อปกป้องนักกิจกรรม บางครั้งต้องโทรให้ตำรวจมาจับกุมเพื่อความ
ปลอดภัย กิจกรรมแอดซันเป็นจุดเด่นของกรีนพีซ แต่ภายหลังขับเคลื่อนมวลชน เพื่อสร้างแรงกระเพื่อมใน
ระดับใหญ่ ดึงมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเรา ทุกคนสามารถเป็นฮีโร่ ไม่ใช่แค่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

คำถาม: สองอันดับสิ่งแวดล้อมที่หนักที่สุด

พีปุก: ขึ้นอยู่กับว่าเราคิดว่าปัญหาไหนใกล้ตัวเรามากที่สุด เพราะจริงๆ แล้วทุกปัญหาสิ่งแวดล้อมเชื่อมโยง
กันหมด

พีหน้อย: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาที่กระทบถึงทุกส่วน

พีชวัลย์: คุมิ ในดู บอกว่าเป็นปัญหาที่ร้ายแรงยิ่งกว่าสงครามโลก เป็นวิกฤตที่หนักที่สุด

คำถาม: คิดว่าเรื่องกฎหมายเพียงพอหรือไม่

พีชวัลย์: กฎหมาย ต้องการการบังคับใช้ เช่น ในกรณีของโรงไฟฟ้าถ่านหินกระบี่ที่จะเกิดขึ้น หรือพีช
จีเอ็มโอที่ห้ามปลูก แต่มีการลักลอบปลูก อุตุสภกรรมประมงที่ใช้แรงงานทาส ทำประมงแบบทำลายล้างและ
ผิดกฎหมาย แต่รัฐบาลแก้ปัญหาด้วยการให้จดทะเบียนเรือ แก่จากเรือที่ผิดกฎหมายเป็นถูกกฎหมาย

**คำถาม: เพราะนักการเมืองรักษาผลประโยชน์ของตนเอง จึงมีกลุ่มอย่างกรีนพีซ เพื่อรักษา
ผลประโยชน์ของพวกเขา**

พี่ปูก: เราต้องรู้เท่าทัน และพลังผู้บริโภคเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เพียงแค่เราไม่บริโภค เราก็ช่วยได้แล้ว

พี่ขวัญ: เป็นเรื่องง่ายๆ ที่เราเลือกกิน เลือกบริโภค เพื่อสร้างแรงกระเพื่อม

มูลนิธิสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ประเทศไทย)

ใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาผ่านกิจกรรมปริศนาอาสาสิ่งแวดล้อม โดยใช้คำถามเพื่อรวบรวมประสบการณ์และความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมซึ่งมีประเด็นสำคัญดังนี้

งานอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมมีอะไรบ้าง

ผลจากการดำเนินกิจกรรม: งานอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมมีหลายด้าน เช่น การรณรงค์ การให้ความรู้ การลงมือทำเพื่อสิ่งแวดล้อม (สร้างฝาย ปลูกต้นไม้ เก็บขยะ เป็นต้น) ซึ่งในความจริงแล้วนั้น งานอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมนั้นคือการทำสิ่งใดๆ ก็ตามเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นงานอาสาอย่างปราวณิต โดยควรคำนึงถึงความจำเป็นถึงงานอาสาที่จะเกิดขึ้นนั้น มีความเหมาะสมของพื้นที่นั้นๆ ไม่ใช่อิงตามกระแส และควรอยู่บนพื้นฐานของความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้อง

ลองแบ่งปัน ปัญหาและอุปสรรคที่เคยพบในงานอาสาสมัครสิ่งแวดล้อม

ผลจากการดำเนินกิจกรรม: ปัญหาและอุปสรรคของอาสาสมัครสิ่งแวดล้อม ที่พบคือ ความไม่พร้อม และศักยภาพของอาสาสมัครแต่ละบุคคล การติดตามผลด้านสิ่งแวดล้อมหลังจากไปช่วย ความคุ้มค่าของเงินที่ลงทุนกับผลลัพธ์ของงาน ความเหมาะสมของพื้นที่ในการทำกิจกรรม สภาพอากาศ การตรงต่อเวลา ซึ่งจากปัญหาต่างๆ เหล่านี้สามารถสรุปได้ว่า ในการทำงานอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมนี้ ขึ้นอยู่กับทั้งองค์กรผู้จัด และ ตัวอาสาสมัครเอง

ในส่วนขององค์กรผู้จัดนั้น ควรมีความพร้อมในการจัดทุกด้าน ทั้งสถานที่ กิจกรรม ความรู้ และการทำ ความเข้าใจกับอาสาสมัครถึงความคาดหวังในการทำกิจกรรมนั้นๆ ร่วมกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรผู้จัด นั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งให้อาสาสมัครได้มาร่วมกันทำกิจกรรม โดยมุ่งหวังให้อาสาสมัครเกิดจิตสำนึกและความตระหนักในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในวงกว้างต่อไป ดังนั้นความ

คุณค่าของการทำงานอาสาสมัครด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดได้นั้นเป็นเรื่องที่อาจต้องใช้ระยะเวลายาวนาน รวมถึงความต่อเนื่องของอาสาสมัครในการร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังโดยไม่เพียงแต่มาร่วมปฏิบัติในวันที่มาทำกิจกรรมเพียงเท่านั้นแต่อาสาสมัครสามารถปฏิบัติและทำเพื่อสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองในทุกวัน รวมถึงการช่วยกันขยายผลออกไปสู่ครอบครัว เพื่อนฝูง และทุกคนรอบข้างให้ช่วยกันเพื่อสิ่งแวดล้อมซึ่งสิ่งนี้จะก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริงต่อไป

ท่านคิดเห็นอย่างไรกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้วย กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา และ สิ่งแวดล้อมศึกษาคืออะไร

ผลจากการดำเนินกิจกรรม: ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นว่า สิ่งแวดล้อมศึกษา คือ สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา การได้รู้จักธรรมชาติ การเรียนรู้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยผ่านกระบวนการและมุ่งหวังให้เกิดจิตสำนึกและความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาของมูลนิธิสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น มุ่งหวังให้อาสาสมัครและผู้เข้าร่วมได้เกิดความสุข และความสุขในการเรียนรู้เรื่องราวของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ธรรมชาติต่างๆ ผ่านกิจกรรม บทเพลง และเกมส์ธรรมชาติในการสอดแทรกความรู้และเรื่องราวของสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมเกิดความประทับใจ และความรักในธรรมชาติซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่ออนุรักษ์ให้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นให้ยังคงอยู่ตราบนานเท่านาน

สรุปรายละเอียดของการประชุม

จากคำถามใน 3 ข้อเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ผู้เข้าร่วมการประชุมได้แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจใน 3 ประเด็นคำถาม คือ 1. งานอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมมีอะไรบ้าง 2. ปัญหาและอุปสรรคที่เคยพบในงานอาสาสมัครสิ่งแวดล้อม และ 3. กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา และสิ่งแวดล้อมศึกษาคืออะไร ท่านคิดว่ามันสามารถนำมาแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้หรือไม่ โดยผู้เข้าร่วมการประชุมได้ตั้งประเด็นคำถามการทำงานอาสาสมัครในบทบาทที่ตัวเองเคยกระทำ และได้มองเห็นภาพรวมของงานอาสาสมัครขึ้น จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พื้นฐานความเข้าใจงานเกี่ยวกับอาสาสมัครเพื่อสิ่งแวดล้อม และปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมอาสาสมัครจนกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็น

รูปธรรม ทั้งจากมุมมองของเพื่อนอาสาและจากวิทยากรในฐานะผู้มีประสบการณ์จัดกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งสะท้อนให้ปัจจัยที่จะช่วยพัฒนางานอาสาสมัครเพื่อสิ่งแวดล้อมที่จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เข้าร่วมประชุม

- กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ใช้ควรตรงกับประเด็นกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ โดยอาจมีวิธีการเพิ่มเติมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของอาสาสมัครการเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น อีกทั้งต้องใช้เวลา และต้องมีการสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อให้อาสาสมัครรู้สึกดีกับสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการเหล่านี้

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการทำงาน

- ควรเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- ควรแจ้งจำนวนคนที่เข้าร่วมห้องประชุมย่อยให้ทราบก่อนเวลาประชุมอย่างน้อย 15 นาที

รูปภาพบรรยากาศของการประชุม

